13 Ιουνίου 2019

Το δικαίωμα- καθήκον της συμμετοχής του μέλους του αγροτικού συνεταιρισμού στην γενική συνέλευση του συνεταιρισμού του.

Της Ανδριανής –Άννας Μητροπούλου

Δικηγόρου-Πρώ ην Νομικού Συμβούλου ΠΑΣΕΓΕΣ

Αφορμή για την δημοσίευση αυτού του άρθρου, αποτέλεσε το ερώτημα, που μου τέθηκε από μέλη αγροτικών συνεταιρισμών, σχετικά με την υποχρέωση του συνεταιρισμού, να καταβάλει «αμοιβή» στο μέλος, για την συμμετοχή του στην γενική συνέλευση του συνεταιρισμού του, αν λάβει σχετική απόφαση η γενική συνέλευση.

1. Πριν δώσω την άποψή μου, στο συγκεκριμένο ερώτημα, επιθυμώ να τονίσω για μια ακόμη φορά, την τεράστια σημασία, που έχει η συνεταιριστική εκπαίδευση, στα μέλη των συνεταιρισμών. Η έλλειψή της , οδηγεί στο παραπάνω ερώτημα. Που σημαίνει, με απλά λόγια ότι, ένας ενημερωμένος και συνειδητοποιημένος συνεταιριστής, δεν θα μπορούσε ποτέ να ζητήσει την οποιαδήποτε αμοιβή, ακόμη και ως απόδοση δαπανών, προκειμένου να επιτελέσει το ύψιστο συνεταιρικό του δικαίωμα- καθήκον, που είναι η συμμετοχή του στην δημοκρατική διακυβέρνηση του συνεταιρισμού του, η οποία εν τέλει ταυτίζεται με το συμφέρον του και κατ΄ επέκταση με το συμφέρον της ίδιας της συνεταιριστικής επιχείρησης. Λόγος άλλωστε , για τον οποίο ο νομοθέτης, από την ισχύ του πρώτου συνεταιριστικού νόμου 602/2015, μέχρι και σήμερα, ουδέποτε διέλαβε σχετική ρύθμιση στις διατάξεις του, σε αντίθεση , με την θέσπιση ρυθμίσεων, για καταβολή αποζημιώσεως

στους ασκούντες διοίκηση και διαχείριση των συνεταιριστικών υποθέσεων , υπό την αυτονόητη προϋπόθεση της συχνής απασχόλησης των διοικούντων με τις υποθέσεις του συνεταιρισμού. Αλλά και στην περίπτωση αυτή δεν προβλέπεται , ιδίως στις διατάξεις του ισχύοντα ν.4384/2016 , **αμοιβή.** Σε κάθε περίπτωση η δυνητική αμοιβή στους διοικούντες, έχει την έννοια της καθημερινής ενασχόλησης με τα θέματα του συνεταιρισμού, τα οποία είναι και διοικητικής φύσεως.

2.Οι Συνεταιριστές, τους οποίους απασχόλησε το παραπάνω ερώτημα, θα πρέπει , να μελετήσουν, ενδεχομένως, εκ νέου, τις επτά (7) διεθνείς συνεταιριστικές αρχές, οι οποίες συγκροτούν την ταυτότητα του συνεταιρισμού, όπως αναλύονται στην εισηγητική έκθεση του ν.2810/2000, για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς και επαναλαμβάνονται, βεβαίως, χωρίς σημαντική ανάλυση, στον ισχύοντα ν. 4384/2016, **υπό το φως των οποίων ερμηνεύεται πάντοτε η συνεταιριστική νομοθεσία**
. (βλ. Α. Μητροπούλου:
Η Νομολογία των δικαστηρίων για τους συνεταιρισμούς υπό των φως των διεθνών συνεταιριστικών αρχών. Ιστοσελίδα ΚΕΟΣΟΕ).

Με γνώμονα τις άνω αρχές, η συμμετοχή του μέλους στην διαδικασία λήψης αποφάσεων, με δημοκρατικό τρόπο, σύμφωνα με την συνεταιριστική ιδιοτυπία, **παρέχει στο μέλος** την δυνατότητα καθορισμού και ελέγχου της πορείας της δικής του επιχείρησης, διότι ο συνεταιρισμός, είναι η επιχείρηση του μέλους, η οποία λειτουργεί στο πλαίσιο της αλληλεγγύης της αυτοβοήθειας και της αυτευθύνης, των μελών, έννοιες που απουσιάζουν από την κεφαλαιουχική επιχείρηση. Ο συνεταιρισμός, ως αυτοδιοικούμενη επιχείρηση , **διαμορφώ νει την ζωή του από τα ίδια τα μέλη του**
με τις αποφάσεις, που λαμβάνονται στην γενική του συνέλευση. Η αρχή της αυτοδιοίκησης απορρέει από την αρχή της αυτοβοήθειας. Όποιοι αυτοδιοικούνται και διαμορφώνουν με τις αποφάσεις τους την οικονομική και λοιπή ζωή του συνεταιρισμού , υφίστανται και τις συνέπειες των αποφάσεών τους, σε περίπτωση κακής λειτουργίας και συνεπώς έχουν το δικαίωμα να εποπτεύουν και να ελέγχουν, τα όργανα στα οποία ανάθεσαν την διοίκηση του συνεταιρισμού τους, (αρχή αυτοεποπτείας και αυτοελέγχου) (ΒΛ. Σ. Κιντής : Το Δίκαιο των Συνεταιρισμών ,τ. ΙΙ , σελ. 32επ.)

3.Η διαδικασία λήψης αποφάσεων, εντός του οργάνου της γενικής συνέλευσης, προηγείται της εξωτερίκευσης και υλοποίησης της βούλησης του νομικού προσώπου, η οποία γίνεται από το εκλεγμένο όργανο, που είναι το διοικητικό συμβούλιο.

4.Η μη συμμετοχή του μέλους στην συνεταιριστική διακυβέρνηση, αναιρεί αυτόματα την έννοια της 2 ης συνεταιριστικής αρχής , με τίτλο « ***Δημοκρατική Διοίκηση εκ μέρους***

των Μελών», δ ιότι, σύμφωνα με την αρχή αυτή : « Οι συνεταιρισμοί είναι δημοκρατικές οργανώσεις διοικούμενες από τα μέλη τους, **<u>τα οποία συμμετέχουν ενεργά στη διαμόρφωση της πολιτικής τους και στη λήψη των αποφάσεων</u>**. Άνδρες και γυναίκες που προσφέρουν υπηρεσίες ως αιρετοί εκπρόσωποι είναι υπόλογοι στα μέλη. Στους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς τα μέλη έχουν ίσα δικαιώματα ψήφου (κάθε μέλος μία ψήφο) και στους συνεταιρισμούς ανωτέρου βαθμού οργανώνονται επίσης με δημοκρατικό τρόπο». (βλ. Εισηγητική έκθεση ν. 4384/2016 και 2810/2000).

<u>5.</u>Η συμμετοχή των μελών στην γενική συνέλευση αποτελεί προϋπόθεση σωστής λειτουργίας και λήψης αποφάσεων αλλά και δικαίωμα των μελών. Δεν έχει τόση σημασία αν τα μέλη συμφωνούν με τις προτάσεις, που γίνονται και τις αποφάσεις, που παίρνονται, όσο το γεγονός ότι συμμετέχουν υποστηρίζοντας τις απόψεις τους και στη συνέχεια αποδέχονται και εφαρμόζουν τις αποφάσεις της πλειοψηφίας. Η γενική συνέλευση είναι η ανώτατη εξουσία . Στις συνεδριάσεις της λαμβάνονται οι αποφάσεις για τα ζωτικής σημασίας θέματα του συνεταιρισμού με την απαραίτητη παρουσία των μελών, τα οποία διαμορφώνουν από κοινού τις κατευθυντήριες γραμμές. (βλ. Κ. Παπαγεωργίου : Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία ,2003 σελ. 45 επ.)

Η παρουσία και η συμμετοχή των μελών στην γενική συνέλευση, χαρακτηρίζει τα μέλη, ως ενεργά , ενώ η απουσία τους ως αδρανή. Υπό το καθεστώς του ν.4384/2016, η αδράνεια του μέλους του συνεταιρισμού γενικότερα, στηλιτεύεται.

<u>6.</u>Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να υπενθυμίσουμε, την αναγκαστική διάταξη, του άρθρου 8 παρ. 3 του ν.4384/2016, σύμφωνα με την οποία τα μέλη έχουν υποχρέωση να παραδίδουν τουλάχιστον το 80% της παραγωγής τους στο συνεταιρισμό τους άλλως διαγράφονται. Όταν θεσπίστηκε , το πρώτον ,με τον ν.4015/2011, η διάταξη αυτή, οι θεωρητικοί του συνεργατισμού ,(πλήθος άρθρων στο Διαδίκτυο) άσκησαν κριτική στον νομοθέτη, διότι δεν είναι δυνατόν ο νομοθέτης να παρεμβαίνει στην αυτονόητη υποχρέωση του μέλους ,που είναι η συναλλαγή του με τον συνεταιρισμό, και η οποία ρητά αναφέρεται στο άρθρο 6 του νόμου, ως προϋπόθεση για να ζητήσει κάποιος να γίνει μέλος του αγροτικού συνεταιρισμού. Πιθανές κυρώσεις ακόμη και διαγραφή για τα αδρανή μέλη ή τα μέλη που καρπούνται από τα οφέλη του συνεταιρισμού, χωρίς να συμβάλουν στην δημιουργία τους, αποτελεί ρύθμιση του καταστατικού και όχι του νόμου.

<u>7.</u>Οι συνεταιριστές έχουν δικαιώματα-καθήκοντα, τα οποία πηγάζουν ευθέως από την συνεταιριστική σχέση , όπως αυτά, διαμορφώνονται με γνώμονα τις συνεταιριστικές

αρχές και τα οποία προσδιορίζουν την ταυτότητά τους, ως συνεταιριστών. Τα δικαιώματα αυτά, όπως είναι η εν γένει συμμετοχή στην ζωή του συνεταιρισμού, δεν πρέπει και δεν μπορεί να είναι αμειβόμενα, με οποιαδήποτε ονομασία και αν χορηγείται η αμοιβή αυτή.

Διότι, για να είμεθα ειλικρινείς, ποιος είναι ο λόγος, που επιβάλλει την αμοιβή ή την αποζημίωση του μέλους για την συμμετοχή του στην γενική συνέλευση; Προφανώς η έλλειψη ενδιαφέροντος των μελών, για τον συνεταιρισμό τους, η οποία βεβαίως, υπάρχει στα μέλη εκείνα, τα οποία δεν προσκομίζουν και την παραγωγή τους στο συνεταιρισμό και δεν συναλλάσσονται με τον συνεταιρισμό τους και για τα οποία ο νομοθέτης προέβλεψε την διαγραφή τους. Είναι τα λεγόμενα **αδιάφορα και αδρανή μέλη,**τα οποία ουδείς λόγος συντρέχει να παραμένουν στον Συνεταιρισμό. Αυτά τα μέλη δημιούργησαν τους ελληνικούς συνεταιρισμούς «μαϊμούδες», και την κατάρρευση του συνεταιριστικού θεσμού στην χώρα, σε αντίθεση με τα υπόλοιπα κράτη της Ευρώπης αλλά και των υπολοίπων χωρών, όπως επανειλημμένα έχει υποστηριχθεί. Αυτά τα μέλη, προφανώς απαιτούν και αμοιβή, για να συμμετέχουν στην ζωή του συνεταιρισμού .

Άλλωστε στον συνεταιριστικό θεσμό εφαρμόζεται η αρχή της ανοικτής θύρας. Που σημαίνει ότι η είσοδος και η έξοδος των μελών είναι απολύτως ελεύθερη, χωρίς κανένα ουσιαστικά περιορισμό. Συνεπώς μέλη, τα οποία επιλέγουν να αδιαφορούν για την διακυβέρνηση της ίδιας της επιχείρησής τους, καλόν είναι να εξέρχονται, ώστε να παραμένουν μόνο τα ενεργά μέλη. Αυτή είναι και η φιλοσοφία του ν.4384/2016.

8. Τασσόμεθα ανεπιφύλακτα με την άποψη , που έχει διατυπωθεί στην θεωρεία , ότι για την εξασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας του συνεταιρισμού μπορεί να επιβληθεί υποχρεωτική, δια διατάξεως του καταστατικού η συμμετοχή του συνεταίρου στην γενική συνέλευση και καταβολή ποινικής ρήτρας σε περίπτωση αδικαιολόγητου απουσίας (Βλ. Π. Χασαπόπουλος, το Δίκαιο των Συνεταιρισμώ ν , 1970, Τ.Β΄σελ.82 επ.).

Σχετική ρύθμιση υφίσταται στην συνδικαλιστική νομοθεσία , στο άρθρο 7 παρ.1 εδάφιο γ του ν.1264/1982, σύμφωνα με το οποίο, εκθέτει το μέλος σε κίνδυνο διαγραφής , όταν χωρίς την συνδρομή σπουδαίου λόγου , δεν έλαβε μέρος στις δυο τελευταίες εκλογές για ανάδειξη μελώ ν Δ.Σ

Άποψή μας είναι ότι οι συμπεριφορές αυτές των μελώ ν αδικούν τον θεσμό.

9.Η Διεθνής Συνεταιριστική Ένωση (ICA), επί της 2ης συνεταιριστικής αρχής , μας υπενθυμίζει , ότι : «.. από την πρώτη περίοδο της συνεταιριστικής κινήσεως, αυτή η 2η δημοκρατική Αρχή
αποτέλεσε ένα βασικό χαρακτηριστικό των συνεταιρισμώ ν.
Είναι
η καρδιά και η ψυχή της συνεταιριστικής διακυβέρνησης.
Μέλη που ενεργούν στο πλαίσιο δημοκρατικών διαδικασιών, που συμφωνήθηκαν από αυτά κατά την άσκηση του δικαιώματός τους στην εθελοντική και ελεύθερη ένωση, είναι κυρίαρχα. Ο δημοκρατικός έλεγχος από τα μέλη κινητοποιεί κάθε συνεταιρισμό. Στα δημοκρατικά συστήματα υπάρχει ένα φάσμα της δημοκρατικής
συμμετοχής:
από την
αντιπροσωπευτική
δημοκρατία μέσω της εκλογής αντιπροσώπων κάθε λίγα χρόνια, στη
διαβουλευτική
δημοκρατία για θέματα μείζονος σημασίας, και στη
συμμετοχική
δημοκρατία
με τη συνεχή συμμετοχή των μελώ ν στην καθημερινή λήψη αποφάσεων.
Οι συνεταιρισμοί τείνουν προς τη διαβουλευτική
και συμμετοχική πλευρά του δημοκρατικού φάσματος.
Τα μέλη θα πρέπει να ασχολούνται με την πρόταση και έγκριση βασικών αποφάσεων στρατηγικής και κατά διαστήματα
, σε γενική συνέλευση,
να καλούν εκλεγμένους αντιπροσώπους σε διοικητικά συμβούλια ή επιτροπές και ανώτερα στελέχη, να λογοδοτήσουν.
Μέσω της εφαρμογής της 5ης
συνεταιριστικής Αρχής για την Εκπαίδευση, Κατάρτιση και Ενημέρωση,
τα μέλη
θα πρέπει να εκπαιδεύονται και να ενημερώ νονται σχετικά με τα δικαιώ ματα
και τις ευθύνες τους ως μέλη, για να ασκούν το δημοκρατικό έλεγχο του συνεταιρισμού τους. Το καθοριστικό χαρακτηριστικό μιας δημοκρατικής οργάνωσης είναι ότι τα μέλη της,
είναι η απόλυτη εξουσία.
Αυτή η πρόταση τονίζει ότι τελικά , τα μέλη ελέγχουν τον συνεταιρισμό τους. Τονίζει, επίσης, ότι το κάνουν με δημοκρατικό τρόπο, μέσω του δικαιώματός τους να ψηφίζουν για τις βασικές αποφάσεις στρατηγικής και να συμμετέχουν στην εκλογή των εκπροσώπων που κατευθύνουν τις καθημερινές επιχειρηματικές δραστηριότητες του συνεταιρισμού τους. Η διάκριση μεταξύ του τι είναι βασικές αποφάσεις στρατηγικής και ποιες αποφάσεις μεταβιβάζονται στο εκλεγμένο διοικητικό συμβούλιο, ανήκει σε κάθε συνεταιρισμό να αποφασίσει».(βλ. ICA-Ερμηνευτικές οδηγίες για τις συνεταιριστικές Αρχές –Περιοδικό Κοινωνική Οικονομία, Τεύχος 7 , 2η

Συν. Αρχή).

10. Κεντρική σημασία στον **ανθρωποκεντρικό** συνεταιριστικό θεσμό, έχει η συμμετοχή του κάθε μέλους στο σύνολο της συνεταιριστικής λειτουργίας, που σημαίνει ότι θα πρέπει να υπάρχει μια ειδική σχέση μεταξύ του συνεταιρισμού και των ανθρώπων, των οποίων τις ανάγκες προορίζεται να εξυπηρετήσει. Αυτή η σχέση καθορίζει και το είδος της επιχείρησης, που αναλαμβάνει ο συνεταιρισμός, ο οποίος δεσμεύεται να παρέχει στα μέλη του υψηλής ποιότητας εξυπηρέτηση, ώστε να δικαιολογήσει και την ύπαρξή του.

11. Η ταυτότητα των μελών, που δημοκρατικά εκλέγονται για να διοικούν τον συνεταιρισμό, αποτελεί ένα λειτουργικό γνώρισμα, που διαφοροποιεί τους συνεταιρισμούς από τις εταιρείες κεφαλαίου, όπου πελάτες, επενδυτές, εργαζόμενοι και διαχειριστές είναι ξεχωριστά και διακριτά μέρη. Οι συνεταιρισμοί είναι οργανώσεις που τις καθοδηγούν οι χρήστες των υπηρεσιών του συνεταιρισμού , που ιδρύονται, ανήκουν και λειτουργούν για την αντιμετώπιση των **κοινώ ν**οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεών των μελών τους, όπως προκύπτει από τον ίδιο τον διεθνή ορισμό του συνεταιρισμού, τον οποίο έχει υιοθετήσει και ο εθνικός νομοθέτης στο άρθρο 1 του ν.4384/2016,αλλά και προγενέστερα (ν.2810/2000), για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, σύμφωνα με τον οποίο : « *Συνεταιρισμός είναι μια αυτόνομη ένωση προσώπων που συγκροτείται εθελοντικά για την αντιμετώπιση των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και επιδιώξεών τους διαμέσου μιας συνιδιόκτητης και δημοκρατικά διοικούμενης επιχείρησης.*

12.Τα καθήκοντα και οι υποχρεώσεις που απαιτούνται από τα συνεταιριζόμενα μέλη ποικίλλουν από συνεταιρισμό σε συνεταιρισμό, αλλά περιλαμβάνουν την άσκηση των δικαιωμάτων ψήφου, την συμμετοχή σε συνελεύσεις, τη χρησιμοποίηση των υπηρεσιών του συνεταιρισμού, την παροχή κεφαλαίων και, σε ορισμένες περιπτώσεις, όταν η ευθύνη των μελών δεν περιορίζεται από το νόμο ή το καταστατικό, την ανάληψη μέρους των ζημιών, όταν παραστεί ανάγκη.

13.Μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις, που αντιμετωπίζουν οι συνεταιρισμοί στην εφαρμογή της Αρχής του Δημοκρατικού Ελέγχου από τα Μέλη είναι η δημιουργία μιας νοοτροπίας, που χαιρετίζει και ενθαρρύνει τη συζήτηση, αντί να την πνίγει. Ζωηρή προκλητική συζήτηση θα πρέπει να θεωρείται ως ένα σημάδι μιας υγιούς δημοκρατίας, που πρέπει να αντικατοπτρίζεται στις πιο τυπικές περιοχές της δημοκρατικής δομής ενός συνεταιρισμού, ιδίως ενθαρρύνοντας **τα μέλη να γίνουν ενεργά μέλη**του συνεταιρισμού τους και να εξωθηθούν να θέσουν υποψηφιότητα στις εκλογές.(ICA, ως άνω).

14. Τα παραπάνω συγκροτούν την έννοια του δικαιώματος της συμμετοχής του μέλους στην γενική συνέλευση του συνεταιρισμού του. Το δικαίωμα αυτό, το οποίο συμπλέκεται και με την έννοια του καθήκοντος **(δικαίωμα διπλού χαρακτήρα)**, δεν μπορεί και δεν πρέπει να είναι αμειβόμενο, για τον απλό λόγο ότι χωρίς την παρουσία των μελών στην γενική συνέλευση, δεν υφίσταται συνεταιρισμός, ούτε με την νομική ούτε με την ουσιαστική έννοια, στην δεύτερη δε περίπτωση δεν διασφαλίζονται τα συμφέροντα των μελών. Και τα συμφέροντα των μελών διασφαλίζονται μόνον όταν τα όργανα που διοικούν και ελέγχουν τον συνεταιρισμό,
τελούν κάτω από το άγρυπνο μάτι του ελέγχου της γενικής συνέλευσης.

15. Η ICA, υποστηρίζει ότι, η αξία της φυσικής συνεύρεσης των μελών στις γενικές συνελεύσεις πριν από την ψηφοφορία δεν πρέπει να υποτιμάται. Αλληλεπιδράσεις των μελών μεταξύ τους - που επιτρέπουν την εξέταση και συζήτηση πριν από την άσκηση των δημοκρατικών δικαιωμάτων ψήφου τους σε βασικά ζητήματα - είναι ένα ζωτικό μέρος της δημοκρατικής διαδικασίας. Η δημοκρατική συμμετοχή των μελών, σύμφωνα με τους κανόνες του συνεταιρισμού και με το καταστατικό, **είναι μια ποιοτική, δεν είναι μόνο μια ποσοτική διαδικασία.** Ωστόσο, οι συνεταιρισμοί, μπορεί να επωφεληθούν από τις τεχνολογικές εξελίξεις. Οι πρόοδοι στη σύγχρονη κινητή τηλεφωνία και στη διαδικτυακή τεχνολογία της επικοινωνίας, καθιστούν ευκολότερη την ανάπτυξη στρατηγικών που δεσμεύουν ενεργά τα μέλη στις δημοκρατικές διαδικασίες ενός συνεταιρισμού. Δεν υπάρχει προκαθορισμένος τρόπος για την οργάνωση της διακυβέρνησης ενός συνεταιρισμού. Κάθε συνεταιρισμός θα πρέπει να διαμορφώσει τη δική του δημοκρατική διακυβέρνηση
και το καταστατικό
για να είναι κατάλληλα για το σκοπό, δεδομένης της φύσης των δραστηριοτήτων του, της κλίμακας λειτουργίας του, της γεωγραφικής έκτασης λειτουργίας
και των εθνικώ ν νόμων
. Οι σχετικές ρυθμίσεις, που θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι ο δημοκρατικός έλεγχος από τα μέλη είναι πραγματικός και αποτελεσματικός και όχι μια επίφαση δημοκρατίας,
που ελέγχεται από τους διαχειριστές ή από μια αυτο-διαιωνιζόμενη ελίτ.
Σε κάθε δημοκρατία υπάρχει ο κίνδυνος σφετερισμού του δημοκρατικού
ελέγχου από μια ομάδα ελίτ
και πρέπει να υπάρξει προφύλαξη από αυτό με ενέργειες που σέβονται τα δικαιώματα όλων των μελών να συμμετέχουν και να ασχολούνται με τις δημοκρατικές διαδικασίες του συνεταιρισμού και να θέτουν υποψηφιότητα εκλογής.
Τα χαμηλά επίπεδα συμμετοχής καθιστούν σχετικά εύκολο σε συγκροτημένες ομάδες, είτε πρόκειται για το προσωπικό, μεσαία και ανώ τερα διευθυντικά στελέχη, ή εκλογικές ομάδες, να αποκτήσουν τον έλεγχο.

16.Περαιτέρω, ο ν.4384/2016 «Αγροτικοί Συνεταιρισμοί,(ΑΣ) μορφές συλλογικής οργάνωσης του αγροτικού χώρου και άλλες διατάξεις», στο άρθρο 5 με τίτλο «τύπος και περιεχόμενο καταστατικού» ,αναφέρει τις υποχρεωτικές διατάξεις, που πρέπει να περιέχει το καταστατικό του αγροτικού συνεταιρισμού. Στην παράγραφο 1 περίπτωση δ) και ε) αναφέρει : «… δ) Τις προϋποθέσεις εισόδου, αποχώρησης και διαγραφής των μελών, καθώς και τα δικαιώματα, τις υποχρεώσεις τους και τις επιβαλλόμενες κυρώσεις για τη μη εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους προς τον ΑΣ». ε) Τους όρους σύγκλησης και λειτουργίας, τις αρμοδιότητες και τη διαδικασία εκλογής των οργάνων διοίκησης του άρθρου 11».

Στο άρθρο 8 « Δικαιώματα και Υποχρεώσεις» παρ. 1 , ο νόμος αναφέρει : « Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του μέλους προς τον ΑΣ, ορίζονται από το καταστατικό, σύμφωνα με την περίπτωση δ` του άρθρου 5, το οποίο πρέπει να περιέχει υποχρεωτικά διατάξεις που ρυθμίζουν:

α) Τη συμμετοχή του μέλους στις γενικές συνελεύσεις του ΑΣ»και στην παράγραφο 2 αναφέρει : Το μέλος του ΑΣ πρέπει να ασκεί τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου, τους όρους του καταστατικού του ΑΣ και τις αποφάσεις των οργάνων διοίκησης του ΑΣ».

Από την προαναφερόμενη **αναγκαστικού δικαίου , διάταξη του νόμου**συνάγεται ότι η συμμετοχή του μέλους στην γενική συνέλευση του συνεταιρισμού είναι υποχρεωτική. Το καταστατικό, θα μπορεί να επιβάλει κυρώσεις, σε περίπτωση μη εκπλήρωσης της υποχρέωσης αυτής, όπως στην περίπτωση, που προαναφέρθηκε.
Η υποχρεωτική άσκηση του δικαιώ ματος δεν μπορεί να συνεπάγεται αμοιβή.
Διότι απλά αίρεται η έννοια της υποχρεωτικής άσκησης του δικαιώματος.

Λόγος άλλωστε, που αιτιολογεί το γεγονός, **ότι σε κανένα καταστατικό αγροτικού συνεταιρισμού** αλλά, υποθέτουμε, ακόμη και σωματείου ή συνδικαλιστικής οργάνωσης, δεν υφίσταται διάταξη αμοιβής των μελών για την συμμετοχή τους στην γενική συνέλευση του νομικού τους προσώπου.
Διότι συγκρότηση νομικού προσώ που σημαίνει λειτουργία γενικής συνέλευσης, προκειμένου να εκφραστεί η βούλησή του, συνεπώ ς η λειτουργία του.
(βλ. Κρητικός Το Δίκαιο των Σωματείων … 1984, σελ. 191).

Και αναφέρουμε, κανένα καταστατικό αγροτικού συνεταιρισμού, διότι σύμφωνα με τα υποδείγματα καταστατικών, αγροτικών συνεταιρισμών, που συνέτασσε η ΠΑΣΕΓΕΣ αλλά και το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης, δεν υφίσταται καταστατική διάταξη αμειβόμενης συμμετοχής στην γενική συνέλευση.

Ο ν. 4384/2016, περιέχει συγκεκριμένες και περιοριστικές διατάξεις, σύμφωνα με τις οποίες τα μέλη δικαιούνται να λαμβάνουν αμοιβή ή αποζημίωση από τον συνεταιρισμό.

Είναι το άρθρο 8 παρ. 6 , που ορίζει : 6. Η προσωπική εργασία που παρέχει το μέλος του ΑΣ προς αυτόν, ανάλογα με τις ανάγκες του, συνιστά άσκηση δικαιώματος της περίπτωσης δ` της παραγράφου 1 και δεν θεωρείται ότι παρέχεται στο πλαίσιο σχέσης εξαρτημένης εργασίας. Ο ΑΣ εκδίδει παραστατικό σύμφωνα με την παρ. 10 του άρθρου 8 του ν. 4308/2014 (Α` 251) για την παρασχεθείσα προσωπική εργασία. Η αξία της προσωπικής εργασίας μεταφέρεται στο πλεόνασμα του ΑΣ της οικείας διαχειριστικής χρήσης και διανέμεται στα δικαιούχα μέλη σύμφωνα με την περίπτωση α` της παραγράφου 4 του άρθρου 23.».

Το άρθρο 16 «Διοικητικό και Εποπτικό Συμβούλιο» παρ. 10. «Τα μέλη του διοικητικού και εποπτικού συμβουλίου δεν αμείβονται. Με απόφαση της γενικής συνέλευσης μπορεί να προβλέπεται αμοιβή του Προέδρου του διοικητικού συμβουλίου, εφόσον ο κύκλος εργασιών του ΑΣ υπερβαίνει τα δέκα εκατομμύρια (10.000.000) ευρώ. Το καταστατικό του ΑΣ μπορεί να προβλέπει την παροχή στα μέλη του διοικητικού και εποπτικού Συμβουλίου:

α) Εξόδων κίνησης, διαμονής και αποζημίωσης για υπηρεσίες εκτός της Περιφερειακής Ενότητας που βρίσκεται η έδρα του ΑΣ, και

β) εξόδων παράστασης για τη συμμετοχή τους στις συνεδριάσεις των συμβουλίων αυτών. Το ύψος των εξόδων κίνησης, διαμονής και παράστασης των μελών του διοικητικού και του εποπτικού Συμβουλίου καθορίζεται με απόφαση της γενικής συνέλευσης, ύστερα από εισήγηση του διοικητικού συμβουλίου».

17.Σύμφωνα με τις αναγκαστικού δικαίου διατάξεις του ν.4384/2016, στα μέλη του αγροτικού συνεταιρισμού χορηγείται αμοιβή **μόνο** στις περιπτώσεις, που αυτά παρέχουν την προσωπική τους εργασία , η οποία μάλιστα παρέχεται στο πλαίσιο μη εξαρτημένης εργασίας. Αμοιβή μπορεί να χορηγηθεί στον πρόεδρο του διοικητικού συμβουλίου, του ΑΣ, αυτονοήτως, με την προϋπόθεση ότι ασχολείται σε μόνιμη βάση με τις υποθέσεις του συνεταιρισμού, και αυτό μόνο στους συνεταιρισμούς των οποίων ο κύκλος εργασιών, υπερβαίνει το ποσόν των 10.000.000 ευρώ. Τέλος,
δυνητικά,
χορηγείται αποζημίωση στα μέλη του Δ.Σ, μόνο στις περιπτώσεις, που μεταβαίνουν για την εκτέλεση συγκεκριμένης υπηρεσίας του ΑΣ, εκτός της
περιφερειακής ενότητας
της έδρας του συνεταιρισμού. Έξοδα παράστασης χορηγούνται στα μέλη του Δ.Σ , για την συμμετοχή τους στις συνεδριάσεις του Δ.Σ. Σε καμία άλλη περίπτωση ο νόμος δεν προβλέπει την χορήγηση αμοιβής ή αποζημίωσης στα μέλη του συνεταιρισμού, για οποιοδήποτε λόγο, πλην της περιπτώσεως που το μέλος εργάζεται στις εργασίες του συνεταιρισμού, στο πλαίσιο της αρχής της αυτοβοήθειας (π.χ διαλογή προϊόντων, μεταφορά, απασχόληση στις εγκαταστάσεις του συνεταιρισμού κλπ).

18. Ακολούθως , ο ν.4384/2016 στο άρθρο 15 προβλέπει ότι απόφαση της γενικής συνέλευσης , που αντιβαίνει στον νόμο ή στο καταστατικό υπόκειται σε ακύρωση. Η παραβίαση δεν αφορά μόνο το νόμο περί συνεταιρισμών (4384/2016) αλλά οποιονδήποτε νόμο.

Αλλά επίσης , πρέπει οι αποφάσεις της γ.σ , να μη αντιβαίνουν και στα χρηστά ήθη. Εφόσον μάλιστα είναι και αυτές και δικαιοπραξίες ,υπόκεινται στις σχετικές περί αυτών διατάξεις των άρθρων 178 και 179 Α.Κ , οι οποίες είναι διατάξεις δημοσίας τάξεως και έχουν εφαρμογή επί όλων των δικαιοπραξιών.

19. Η εκτέλεση των αποφάσεων της γενικής συνέλευσης ανατίθεται στο Διοικητικό Συμβούλιο, το οποίο δικαιούται και υποχρεούται να ελέγξει προηγουμένως την αρμονία της

αποφάσεως της γ. σ με τον νόμο και το καταστατικό. Αν διαπιστώσει κάποιο ελάττωμα , που την κάνει άκυρη, πρέπει να απόσχει από την εκτέλεσή της. Το ΔΣ, μπορεί να καλέσει την γ. σ και να θέσει εκ νέου το θέμα, ή να προσφύγει το ίδιο στο Δικαστήριο. **(Βλ. Α. Κρητικός ο.π σελ. 239)**

.

Άποψή μας είναι ότι, το Δ.Σ θα πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικό στην περίπτωση, που ο συνεταιρισμός έχει οφειλές προς τρίτους , όταν κληθεί να εφαρμόσει απόφαση γενικής συνέλευσης, για παροχή αμοιβής στα μέλη, για την συμμετοχή τους στην γενική συνέλευση. Το Δ.Σ έχει πρόσθετη ευθύνη, διότι διαχειρίζεται τις υποθέσεις του συνεταιρισμού και γνωρίζει ανά πάσα στιγμή τις υποχρεώσεις του συνεταιρισμού, προς τους τρίτους, στους οποίους συμπεριλαμβάνονται και οι εργαζόμενοι . Συνεπώς θα πρέπει να σταθμίσει ένα σύνολο πραγμάτων, πριν προβεί στην εκτέλεση της όποιας απόφασης.

20. Μια άλλη παράμετρος, που προφανώς, θα πρέπει να ερευνάται από το Δ.Σ, είναι το κόστος, που μπορεί να δημιουργεί μια απόφαση της γενικής συνέλευσης, για αμειβόμενη συμμετοχή του μέλους στις εργασίες της. Το Δ.Σ υποχρεούται να ερευνά το κόστος σε περίπτωση, που ο συνεταιρισμός έχει οφειλές προς τρίτους . Και το αναφέρουμε, διότι ένας συνεταιρισμός με 30 μέλη, ενδεχομένως να μη δημιουργεί σημαντικό κόστος. Ένας συνεταιρισμός όμως με 1.000 μέλη, δημιουργεί ένα υπολογίσιμο κόστος, όταν μάλιστα τα μέλη αυτά έχουν χαμηλές συναλλαγές και ο συνεταιρισμός οφειλές.